

A Székesfővárosi Képtár uj szerzeményeinek kiállítása a Károlyi-palotában

Ma igaz az, hogy környezet vissza-
hatása számít, akkor a Székesfővá-
rosi Képtár új szerzeményeinek ki-
fogástalanul megrendezett, három-
száz művet is meghaladó kiállítása
söndkivül fontos és értékes teljesít-
mény. „A kép, a szobor, az épület
lény, mellyel visszaidézhetjük, át-
élhetjük a nemzeti multat” — hang-
zott el nemrégiben egy ünnepi ser-
legbeszédben a soha rövidebb idő
alatt ítélet igazsága ki nem derült,
mint ezé a főváros kiállításán. Kopp
Jenő dr. igazgató rendezte kiállítás
régli XIX. századi részére értjük
elsősorban ezt.

Mint a kísérő katalógus, magunk
is az abécé rendjéhez alkalmazkod-
ván, még így is könnyen és azon-
nal Alexics Miklósi és Ágotha Já-
most említjük a fenti idézet kihang-
súlyozó példájául. Alexics párdue-
börkacagányos, gyöngvörű ékszer-
tollforgós, „nemes Bodó Dániel
festősző kapitánya” a pozsonyi
1830-as koronázás, s az azt követő
ünnepélyekkel, felvonulásokkal teli
dus korszak érzékeltetője, sujtáso-
san, délcegen és agyonzsínorozot-
tan. Ágotha valamivel későbbi bie-
dermeier férfiképmásán pedig honfi-
bó borong már hősiink homlokán.
Sápadt, finom kezén pecsétgyűrű,
szemében álmatag, fájdalmas te-
kintet. Atlaszszelyem mellénye alatt
szégy szivét a haza sorsa és a dévaj
kedves másnak ajándékozott him-
szett pántlikája busítja. Borsos Jó-
ssei Galambpostója előtt se szé-
gyenkezzék senki, hogy sokáig
álldogál. Melyikünk nem volt elra-
gadtatva főrangú hölgyeink pár év
előtti rendezte jótékonycélu dísz-
előadásnak ettől az előképváltozató-
tól? A Galambposta leánya is in-
nen szökött meg, eme selyem-
szoknyás ingvállas, félig vetkezett,
hattyukeblű, márványvállu szépei
közül. Azok ott egymás között, ez
itt galambbal susog, rábizván ked-
vese nevét és egy levelet. Nem
igazi „arckép” természetesen, de a
kor nem is kívánta, hogy egyéni.
lélek és élet barázdáit tükröző
emberábrázolás legyen. A kor egy-
szerűen nyugalmat akart, s pont-
osan márvány simaságát és vissz-
fényt a kerek vállakon és ezen-
kívül a hattyukebelen. S akár a
miniatűrökön gondosan, elaprózot-
tan kidolgozva a bájos öltözékek
részleteit. Habfodrot, s habfodor
csipkél tetejébe tűzött tömör ne-
felejcsokor apró szirmocskáit.
Vagy újult tearózsát, egyetlen
szálat a finomujju, kecsesstartásu
kézben. Idealizált és nyugodt mo-
solyt az ajkszegletekben, akár
Geschwindt festi a karcsu grófnőt,
vagy Laccataris Demeter a jómólu
polgárasszonyt Laccataris, ki cég-
táblákat is fest, de kitűnő művész.
hisz egy-egy patikaportálja, Vénusz
Urániaja, Török császára, elkészül-
tével nem győzik róla a rajontó
himnuszokat írni az ujdondászok.

A kép portrészerűsége különöseb-
ben ki nem hangsúlyozódván a ké-
sei dedunokák, így hál'istennek
nagyamamúl és dádanaként mai
nap is bárkit kiakaszthatnak szé-
pen. Stilizált a biedermeier művé-
szet, akár elődei és utódei. Soha
klasszikusabban korszerű képet mint
például Kisfaludy Károly század
elején készült viharos tengerét. S a
század közepéről vegyük Pfistert, a
megfelelő polgári oithon nappalija
faláról. A zenélő óra mellé vagy fő-
libe akasztható papagályos csend-
életet. óriási színes gyümölcsös tá-
lájával, tarka madarával s tarka ma-
dara előtt ablakpárkányon vihan-
coló leláncolt buti mókuskával.

A századvég, vagy az új század
fordulója békés polgára miért ne
választhatta volna akkor, mondjuk
Tornyait? Ha ő a Kreutzer-szonátát
kivánja mégis! Miről bevalljuk, hogy
ha süldőleánya korunkban találko-
zunk vele, mi is ezt a „traulichei
Lampenschein” varázslatot illeszt-
jük művészlapgyűjteményünkbe. Ma
gános férfi a zongoránál, elsötétedő
szobában, hol csak a kottatartóra
helyezett lámpa áraszt némi Barack-
színű fényt a billentyűsorra és a
játszó kezekre.

Hiába, nálunk oroszokat olvastak
sokáig, a nagy regényeket, Karenina
Annát, Háboru és békét.

A századvégi és századeleji for-
duló képzőművészet naturalisztikus
ábrázolási módja mellett, sejtelmes
és bizonytalan konturokkal jelzi az
új korszak, a világosság és tárgyila-
gosság jöttét. Érdekes, hogy milyen
költői, ellágyuló, bucsuszerű ez az
átmenet. Meg lehet figyelni jól és
szépen. Tornyain akár, mint emittet-
tük, vagy Vida Árpádon. Ő szegény
már 1915-ben elköltözött, de *Nő a
tükör előtt* című hamvas, álomszürke
háttérből kiragyogó gyöngyházzsín
aktja itt maradt.

A modernekről szólva, kik egy-
elő-egyik szintén kitűnők, gond-
dal válogatottak, mint a rohanó hét-
köznapok sineire beállított vonal,
csak nagyobb váltóknál lassítha-
tunk le, nem kívánván lirába ful-
lasztani egy napilap szives olvasói-
nak szánt beszámolót. A lírát idáig
is csak segítő szellemül idéztük,
a kétfajta hivatásbeliség eszközeivel
feltűnni nem óhajton. Ellenben
zord világunkban a napi élet fáradt
vándorait figyelmeztetni kívánjuk,
hogy igenis van küszöb, mely mö-
gött az abszolút művészi érdek-
ség vár rájuk, csak el kell men-
niök és által kell lépniök ezt a
küszöböt. Például a Károlyi-palo-
táét, hová vissza fognak térni néha
egy-egy Czenéhez, Derkovitshoz
Gulácsyhoz, vagy Márfy Ödönhöz
Mezey Arturt is lesz, ki megszereti,
s esetleg örülnek Rippl-Rónai
szőltesabrosz tetejébe felállított
tulipános, jácintos sok eserepének
Iványi-Grünwald gyönyörű eső-
utáni párolgó mezeje várja a láto-
gatók ámuló, simogató tekintetét
Csorba Géza áhitatos és legszebb
szobra Kőrösi Csoma Sándora,
Szobotka Imre zöld békéligete és
Kovács Mária Szent Ference, a
figura vállán megbúvó egyetlen kis
madárral. Lőte Éva Melttertiaszerű
érdekes hármaskompozíciója, Fe-
renczy Béni szép fiuakija és Horvay
János markáns, szigoru Luthere
Szönyi és Vaszary lép személyes
ösmeretségre minden látogatójával.
Szönyi ezüstös finom vizparti tája,
a Vaszary üde, harsogó zöld park-
részlete, Csók festi az égre a
szivárványt, Sárdy Brutus, Cse-
lényi Elemér maguk is kitűnő ki-
állító művészek, ők vigyázzák és
gondozzák a képeket. Kis modern
szobrok fognak örömet csillantani,
kicsinyek, mint Szandai Sándor
tömzsi, táncoló parasztasszonya,
vastag talpaival dobbantva, vidá-
man rugva a port, s a régi részből
talán magukkal viszik a piros-fezes
szép kisasszonyka emlékét, kit úgy
festett meg a régi festő, hogy ha
látja, Krúdy egész biztosan bele-
írja valamelyik regényébe. S ha
már beleírásnál tartunk, hogy hi-
vatkozzon a kritikus Lippsnek és
Volkehtnek egy épp az esztétikai
appercepcióról szóló elméletére,
mely szerint a műalkotások élvezé-
séhez és érzékeltetéséhez jó esomó
„beelőzés” szükséges.